GUISVELD, ZAANDIJK, GEMEENTE ZAANSTAD

Utrecht, april 2003
Aedes-Arcares Kenniscentrum Wonen-Zorg
Daniëlle Harkes
Joost Heuvelink, Quara

Guisveld in Zaandijk is een multifunctioneel gebouw waarin vier organisaties samenwerken: een verpleeghuis, een buurtcentrum met peuterspeelzaal, een voorziening voor buitenschoolse opvang en verschillende projecten voor mensen met een verstandelijke handicap. Wonen, zorg, opvang, welzijn en arbeidstraining komen hier bij elkaar met een mix van doelgroepen.
Guisveld ligt in een nieuwbouwwijk van Zaandijk. Op initiatief van de gemeente is de samenwerking vanaf de start van de bouwplannen opgezet. Een bredere wijkfunctie voor een verpleeghuis is nog op weinig plekken gerealiseerd. Guisveld heeft nu vijf jaar ervaring en biedt daarmee leerpunten voor andere projecten.

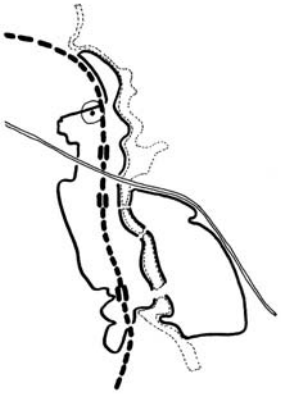

figuur 1 In een zeventiger jaren uitbreidingswijk ligt ten noorden van de rijksweg de wijk Guisveld. Een enigszins excentrische ligging van het servicecentrum in de nieuwbouwwijk.

Korte beschrijving
In april 1998 opende Guisveld de deuren. Guisveld is een modern ingericht, multifunctioneel gebouw. Het verpleeghuis Evean Guisveld biedt plaats aan 150 bewoners. Er zijn 60 somatische bewoners en 90 bewoners met dementie. Aan het verpleeghuis zijn twee vleugels verbonden; de ene vleugel omvat 40 aanleunwoningen en de andere 50 seniorenwoningen. Voor de aanleunwoningen is een RIO-indicatie vereist. Aanleunwoningen en seniorenwoningen bestaan uit twee- en drie-kamerappartementen.
Op de begane grond van Guisveld zijn de algemene voorzieningen gevestigd; receptie, restaurant, recreatieruimte, internetcafé en het kantoor van de Stichting Odion (dienstverlening aan mensen met een verstandelijke handicap). Het buurtcentrum met peuterspeelzaal van de Stichting Welsaen zit ook op de begane grond, maar in een aparte vleugel, evenals ruimte voor kinderopvang van de Stichting Organisatie Zaanse Kinderopvang. Verder bevinden zich op de eerste etage nog een verpleeghuisapotheek, een prikpunt en een tandarts voor cliënten van Evean en van een instelling voor verstandelijk gehandicapten. Een fysiotherapeut heeft in de andere vleugel op de begane grond een eigen praktijk met een eigen ingang. Een apart, aangrenzend, woongebouw heeft de functie van een gezinsvervangend tehuis.
De gemeente heeft het initiatief genomen om vanaf de start van de planontwikkeling voor de nieuwbouwwijk Guisveld een wijkvoorziening te realiseren waarin een aantal sectoren samen zou werken. Omdat vanaf het begin rekening is gehouden met de samenwerking, kon elke organisatie een plek krijgen in het nieuwe gebouw. Toch heeft het vormgeven aan de samenwerking veel energie gekost. Het blijkt niet vanzelfsprekend dat vestiging in hetzelfde gebouw automatisch leidt tot gezamenlijke initiatieven.

foto 1
De entree tot de voorzieningen ligt aan de straat met een parkeerhaven voor in/uitstappen. Tevens de openbaar vervoershalte bij de deur.

Proces
Het samenwerkingsproject is gestart op initiatief van de gemeente en vormgegeven door de vier betrokken organisaties. De organisaties willen bereiken dat er initiatieven ontwikkeld worden op de locatie Guisveld die een meerwaarde hebben voor de verschillende doelgroepen. Voorbeelden zijn dat kinderen uit de kinderopvang deelnemen aan activiteiten voor bewoners van het verpleeghuis of dat wijkbewoners, bewoners van het verpleeghuis en de aanleunwoningen gezamenlijk deelnemen aan activiteiten die door het buurtcentrum worden aangeboden.
Daarnaast is het doel dat er een vaste structuur ontstaat aan de hand waarvan de vier deelnemende organisaties samenwerken. Een samenwerkingsmodel maakt het mogelijk om op betrekkelijk eenvoudige wijze per afgesproken tijdseenheid gezamenlijke activiteiten te plannen, uit te voeren en te evalueren.
Inhoudelijk wordt het project aangestuurd door een stuurgroep met vertegenwoordigers uit iedere organisatie. De uitvoering van het project was tot medio 2000 in handen van een speciale samenwerkingsfunctionaris die het samenwerkingsproces stimuleerde, uitvoerende beroepskrachten motiveerde, voorlichting gaf aan gebruikers en hun familieleden en concrete activiteiten initieerde.
Na twee jaar is het project overgedragen aan de deelnemende organisaties. Er was geen subsidie meer om de samenwerkingfunctionaris in dienst te houden. Er is nu voor één dagdeel per week een medewerker van het verpleeghuis vrijgesteld voor het samenwerkingproject. Gevreesd wordt dat dit niet voldoende is om de vaart er in te houden.

foto 2
Zittend bij de voordeur, wachten op de taxi. Onder het hoge gebouw bevinden zich Albert Heijn en de bakker. Het lage gebouw aan de overzijde is eveneens een winkel met daarachter het gemeentehuis.

Locatie
Het complex ligt tegenover het nieuwe gemeentehuis van Zaanstad, centraal in de wijk. Een supermarkt en bakker liggen op 200 meter afstand.
Het complex bestaat uit drie bouwlagen. Het verpleeghuisdeel maakt op een vanzelfsprekende wijze deel uit van het stedenbouwkundige blok. Het parkeren is onopvallend aan de achterzijde opgelost. Dit draagt bij aan de laagdrempelige entree. Bij de voordeur is geen barrière door parkeerplaatsen en een toegangsweg. De looproute naar het winkelcentrum loopt pal langs het verpleeghuis. Bewoners kunnen vanuit het gebouw gemakkelijk zien wat er in de wijk gebeurt.

Het verpleeghuis is met de beide naast gelegen aanleunwoningen intern verbonden. Zorgverlening vanuit het verpleeghuis kan plaatsvinden zonder dat het personeel over straat moet. Van de mogelijkheid om alarmopvolging en zorg vanuit het verpleeghuis in deze woningen te bieden wordt nog weinig gebruikt. Bij de start van het project zijn er met de woningcorporatie geen goede afspraken gemaakt over de woningtoewijzing. Dit heeft als gevolg dat de huidige bewoners van de seniorenwoningen vooral vitale ouderen zijn die nog weinig behoefte hebben aan zorg.
De centrale hal is licht, kleurig en herkenbaar. Het royale oppervlak en het ontwerp (verschillende manieren van indelen) bieden veel mogelijkheden om activiteiten voor verschillende doelgroepen op te zetten. Daar wordt veel gebruik van gemaakt.
Juist omdat er al aan het begin van de planontwikkeling rekening kon worden gehouden met de deelname van de vier organisaties is het verwonderlijk dat er toch een aantal kritische punten in het gebouw zitten.
De ingang van het buurtcentrum ligt wat verscholen in de centrale hal. Omdat in het buurtcentrum plafondhoogte en gangbreedte afwijken van de maatvoering in het verpleeghuisdeel (i.v.m. financiën per m2) geeft de entree tot het buurtcentrum een benauwd gevoel.
De ruimte die voor de naschoolse opvang gereserveerd is, wordt na twee jaar al te klein. Er wordt nu overwogen naar een andere locatie te verhuizen.
Het restaurant op de begane grond is naar binnen gericht; eerst moet de centrale hal van het verpleeghuis betreden worden voordat het restaurant in zicht komt. Om integratie met de wijk te bevorderen en de drempel om het verpleeghuis binnen te stappen meer te verlagen zou een horeca-achtige voorziening bij voorkeur een directe toegang van buitenaf moeten hebben. Het internetcafé dat direct bij de voordeur ligt wordt september 2003 omgevormd tot een Grand Café.

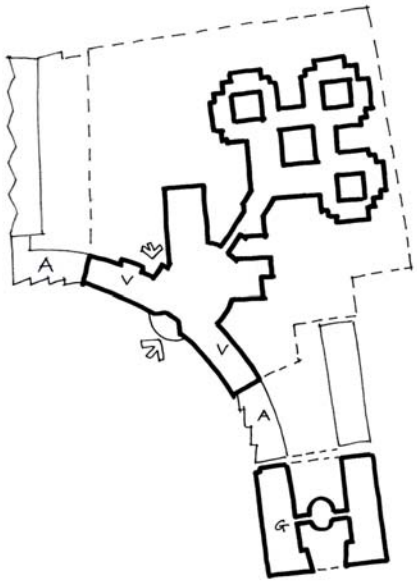

Figuur 2 In een stedenbouwkundig blok ligt het somatisch verpleeghuis (V), geflankeerd door zelfstandige woningen (voor ouderen) en een complex voor verstandelijk gehandicapten (G). Eveneens is het pg-verpleeghuisdeel zichtbaar met drie lobben, wat meer op het binnenterrein gericht is.

Organisatie
De betrokken organisaties hebben alle vier hun eigen werkapparaat; er is geen sprake van integratie. Op het niveau van de gezamenlijke activiteiten wordt samengewerkt. Een stuurgroep met vertegenwoordigers uit elke organisatie stuurt aan. Een medewerker van Evean Guisveld coördineert en de direct betrokken medewerkers voeren de gemeenschappelijke activiteiten uit.
Voorbeelden zijn: activiteiten in recreatiezaal en restaurant voor meerdere doelgroepen en bewoners uit de omringende wijk; speelvoorzieningen in de centrale hal en in de buitenruimte en kinderboerderij; gezamenlijke activiteiten van kinderen en bewoners van het verpleeghuis; activiteiten in het buurthuis voor verpleeghuisbewoners, arbeidservaringprojecten voor verstandelijke gehandicapten in verpleeghuis, kinderopvang en buurthuis met begeleiding vanuit Odion op de werkplek; dagopvang voor verstandelijke gehandicapten binnen de muren van het verpleeghuis; deelname van oudere

bewoners van het gezinsvervangende tehuis aan de activiteiten voor somatische bewoners van het verpleeghuis en allerlei gemeenschappelijke feesten.
De afgelopen jaren is er ervaring opgedaan met gemengde activiteiten voor verschillende doelgroepen. Het bleek moeilijk om bewoners van de aanleunwoningen te betrekken bij activiteiten in het verpleeghuis. De confrontatie met verpleeghuisbewoners is moeilijk. Als men al het verpleeghuis binnen gaat dan is dat eerder als vrijwilliger dan als deelnemer aan activiteiten. Activiteiten voor dementerenden ouderen zijn niet vanzelfsprekend te combineren met activiteiten voor de kinderen van de naschoolse opvang. De belevingswereld van kinderen en dementerende ouderen ligt ver uit elkaar. Gecombineerde activiteiten zijn moeilijk, maar niet onmogelijk. Voor wijkbewoners die het buurthuis bezoeken, bleek het soms moeilijk zich open te stellen voor deelname door mensen met een handicap. Een oplossing is gevonden in verbreding van het aanbod met activiteiten gericht op verschillende doelgroepen.
Het restaurant van Guisveld is zeven dagen geopend van 9 uur ‘s morgens tot 5 uur ’s middags. In de eerste maanden was het restaurant ook elke avond open. Dit heeft qua visie wel de voorkeur maar er bleek in de praktijk te weinig animo te zijn.

foto 3
Komend vanuit de psychogeriatrische afdeling, op weg naar het daglicht in de entreehal. Daartussen de hoge centrale hal met rechts de receptie en de trap naar de eerste verdieping. Links de glazen lift in het middelpunt van de ruimte, die daarmee het overzicht naar de verschillende functies wegneemt.

Oppervlakte
In onderstaande tabel worden de bruto-oppervlakken van het servicecentrum opgesomd. Het grootste deel van de oppervlakken is gericht op de normering voor intramurale verpleeghuizen. Een beperkt aantal oppervlakken, bijvoorbeeld kinderdagverblijf en fysiotherapie, is toegevoegd. Een groot deel van de oppervlakken wordt echter ook door bewoners uit de buurt gebruikt. Het oppervlak is daartoe wat ruimer dan de normen van het de College bouw Ziekenhuisvoorzieningen. Met name de ruimten op de eerste verdieping zijn voor de bewoners van het verpleeghuis.

Guisveld

	Begane grond	Opp.
Bruto	Subtotaal 1103 m²	
1.	Kinderdagverblijf	150 m²
2.	Naschoolse opvang	73m ²
3.	Welzijn subtotaal 283 m²	
	Ontmoetingsruimte	43 m²
	Hobbyruimte	35 m²
	Vergader/cursus	25m²
	Kantoor	12 m²
	Keuken berging	18 m²
4.	Gezamenlijke toiletten	11 m²
5.	Activiteiten subtotaal 251 m²	
	Recreatiezaal	178 m²
	Activiteitenruimte	42 m²
	Berging	6 m²

	Toilet/kleedruimte	25 m²
6.	Fysiotherapie subtotaal 89 m²	
	Oefenzaal	36 m²
	Behandelkamers	25 m²
	Wachten/toilet	19 m²
	Kantoor	9 m²
7.	Restaurant subtotaal 207 m²	
	Zitgedeelte	72 m²
	Uitgifte	29 m²
	Keuken	106 m²
8.	Winkel	6 m²
9,	Kapsalon	33 m²
	Eerste verdieping	
Bruto	Subtotaal 275 m²	
1.	Fysiotherapie (incl. grote en kleine oefenzaal)	163 m²
2.	Geestelijke verzorging	14 m²
3.	Priklaboratorium	15 m²
4.	Logopedie/dieet	20 m²
5.	Maatschappelijk werk	13 m²
6.	Multifunctioneel	22 m²
7.	Consulent	18 m²
8.	Arts	10 m²
	Totaal	**1378 m²**

Figuur 3
In het midden is de entree tot het zorgcomplex gelegen. Rechts daarvan en meer naar onderen liggen de activiteitenruimten voor het zorgcomplex en voor de wijk (M). Daaraan sluit de eigenstandig ontwikkelde fysiotherapieruimte aan (F). Aan de linkerzijde van de entree en meer naar boven in de tekening liggen de ruimten voor het kinderdagverblijf (D) en de afdeling welzijn (W). Tussen deze functies en het rechthoekig blok (D), ligt de ingang vanaf het binnenterrein. Tenslotte grenst het restaurant, annex keuken (K), aan de centrale hal.

Financiering
Het verpleeghuis is gerealiseerd binnen de Wet ZiekenhuisVoorzieningen (WZV). De financiering van het verpleeghuis vindt plaats vanuit de AWBZ.
Het deel van het buurtcentrum is buiten de WZV gehouden en is gefinancierd op basis van de huurafspraken die vooraf gemaakt werden en met eigen vermogen van de Evean Zorg als voorfinanciering.

De verschillende organisaties en dienst- en zorgverleners die ruimte gebruiken in het complex betalen huur aan Evean Guisveld. De meeste betalen een marktconforme huur, een enkeling niet omdat er in ruil voor de symbolische huur diensten verleend worden aan de bewoners van Guisveld. Het restaurant draait op de financiering vanuit het verpleeghuisdeel. Bezoekers betalen natuurlijk wel voor de maaltijd die ze gebruiken. De recreatiezaal in het verpleeghuisdeel wordt ook voor andere activiteiten gebruikt, op semi-commerciële basis. Er worden bijvoorbeeld concerten en cursussen gegeven, ook de gemeente is een regelmatige klant voor het huren van een vergaderzaal. Ook de catering kan door Evean worden verzorgd. Het beheer van het gebouw ligt bij Evean Guisveld.
De aanleunwoningen zijn ontwikkeld door de woningcorporatie. Bewoners betalen rechtstreeks huur- en servicekosten aan de corporatie. De corporatie is niet bij het zorgproject betrokken.
Het samenwerkingsproject is gefinancierd door de Provincie Noord-Holland en het Juliana Welzijn Fonds, inmiddels het Oranje Fonds. Dankzij deze subsidies hebben de partners van het samenwerkingsproject een samenwerkingscoördinator kunnen aanstellen voor 2 jaar. De kosten van de inzet van het personeel van de samenwerkende organisaties zijn niet extra aan het project toegerekend.

foto 4
Kinderen worden gehaald en gebracht. Het vervoer bij de voordeur staat gereed.